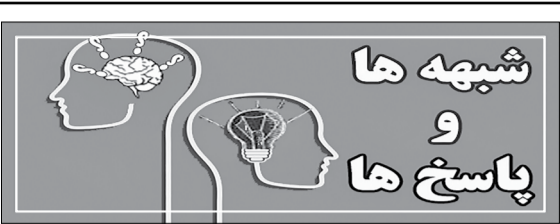

کیمیا

تعمیر و بنای قبور معصومان (ع)، بزرگان و اولیا

شسبیه: برای تعمیر و بنای قبور بزرگان و اولیای الهی چه دلیل و توجیهی وجود دارد؟

پاسخ: یکی از اموری که در دین اسلام از آن نهی شده است توجه بیش از حد و افراطی به قبور مردگان است. در دین اسلام نسبت به حفظ حرمت کسی که از دنیا رفته بسیار سفارش شده است و لذا دستورات فراوانی در مورد چگونگی تجویز و تدفین آنان در منابع دینی بیان‌شده اما از افراط در این مسئله پشندت نهی شده است لذا اجزاء داده‌شده است در راستای مصالح جامعه پس از گذشت مدت‌زمانی که عادتاً بدن افراد در داخل قبر تبدیل می شود؛ قبور آنها تخریب شود (۱) اما این مسئله در مورد انبیاء و اولیای الهی صحت نمی‌کند و بر اساس دستور الهی و سیره معصومان(ع) حفظ حرمت آنها همیشه لازم است و لذا بر حفظ و مرمت قبور این افراد تأکید شده است.

توجه به مرمت و حفظ حرمت قبور معصومان و بزرگان در راستای حفظ حافظه تاریخی جامعه اسلامی بر مبنای توحید و زنده نگه‌داشتن شاعران الهی مورد توجه بوده و همین امر سبب شده است که در طول تاریخ در کنار توجه مؤمنان به حفظ و نگهداری این قبور؛ دشمنان اهل‌بیت(ع) سعی فراوانی در تخریب بنای این قبور و جلوگیری از زیارت آنها داشته باشند.

در تاریخ زندگانی معصومان(ع) نمونه‌های فراوانی را می‌توان ذکر کرد که دلالت بر اهمیت این مسئله نزد این بزرگواران و سایر مسلمانان دارد،به‌عنوان مثال حضرت فاطمه (س) قبر حضرت حمزه(ع) را مرمت کردند (۲) یا بعدازآنکه قبور شهدای احد به دستور معاویه تخریب شد، مسلمانان بدن‌های شیدنا را مشاهده کردند و درحالی‌که گویا تازه به شهادت رسیده‌اند (۳،بدن‌های مطهر را دوباره باعزت و احترام دفن کردند؛غلامپور این بر روی قبر حضرت حمزه و چند تن دیگر از شهدای احد مسجدی را بنا کردند و از زمان تا پیش از حکومت آل‌سعود در عربستان همیشه قبور مطهر این شیدا موردتکریم و توجه همه مسلمانان بوده است. (۴) غلامپور توجه به قبور مطهر شهدای احد،نمونه‌های فراوان دیگری مانند:توجه به مرمت و حفظ مرقد مطهر امام حسین(ع) و بزرگانی همچون حضرت معصومه(س) و… را می‌توان نام برد که نشان از اهمیت حفظ و مرمت قبور معصومان(ع) و اولیای الهی در نزد اهل‌بیت(ع) و بسیار بزرگان مسلمان دارد.در مورد مرقد مطهر امام حسین(ع) و شهدای کربلا اولین بنا توسط مختار ثقفی در سال ۶۵ هجری قمری (در دوره امامت امام‌سجاد) ساخته شد. این بنا شامل یک ایوان سرپوشیده و یک مسجد با دو درب بود. غلامپور این در دوره امامت امام (رضاع) مأمن باهدف نشان دادن مودت خود به اهل‌بیت- به این خاطر که پدرش هارون این بنا را تخریب کرده بود- بنایی بر قبور مطهر شهدای کربلا ساخت که این بنا در دوره متوکل عباسی و به دستور وی تخریب شد اما در دوره امامت امام‌هادی(ع) به دستور متصم عباسی بار دیگر بر قبور مطهر بنایی ساخته شد.این بنا تا دوره غیبت صفوی امام زمان (عج) بود و پس از آن بارها در دوره غیبت صفری بازسازی شد. (۵)

در مورد مرقد مطهر حضرت معصومه (س) از منابع تاریخی آمده است که پس از وفات و تدفین ایشان در شهر قم، توسط موسی بن خُزج بن سعید اشعری قمی ساسانی از حصر و بوریا بر قبر شریف آن بزرگوار برافراشته شد. در سال ۲۵۶ هاولین گنبد از جنس سنگ و آجر بر فراز ترفیق پاک فاطمه معصومه (س) و شوشک رینب دختر امام جواد(ع) بنا شد و پس از آن بارها و بارها مرقد مطهر ایشان موردبازسازی و مرمت قرار گرفت.(۶) با توجه به آنچه ذکر شد؛ توجه به مریم و بازسازی قبور بزرگان و اولیای الهی در عصر خود امامان معصوم(ع) موردتوجه بوده است. در پایان بیان این نکته لازم است که توجه به مرمت و حفظ حرمت قبور این بزرگان در راستای حفظ حافظه تاریخی جامعه اسلامی بر مبنای توحید و زنده نگه‌داشتن شاعران الهی موردتوجه بوده است و همین امر سبب شده است که در طول تاریخ در کنار توجه مؤمنان به حفظ و نگهداری این قبور؛ دشمنان اهل‌بیت(ع) سعی فراوانی در تخریب بنای این قبور و جلوگیری از زیارت آنها داشته باشند.

علاوه بر توجه به قبور مطهر شهدای احد،نمونه‌های فراوان دیگری مانند: توجه به مرمت و حفظ مرقد مطهر امام حسین(ع) و بزرگانی همچون حضرت معصومه (س) و… را می‌توان نام برد که نشان از اهمیت حفظ و مرمت قبور معصومان(ع) و اولیای الهی در نزد اهل‌بیت(ع) و سایر بزرگان مسلمان دارد.

نتیجه:

دین اسلام در راستای حفظ شاعران الهی و حافظه تاریخی جامعه اسلامی بر مبنای توحید؛ بر حفظ حرمت و مرمت قبور اولیای الهی تأکید دارد و بر همین اساس گزارش‌های فراوانی مبنی بر انجام این کار در طول تاریخ اسلام به‌صورت خاص در دوره حضور معصومان(ع)نقل شده است.

معرفی منبع جهت مطالعه بیشتر:

کتاب احکام ابوت، تعمیر قبور نوشته‌است امام‌خامنه‌ای (ره)، چاپ مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی(ره)؛فایل دسترسی در لینک ذیل:
http://www.imam-khomeini.ir/fa۷۸-۱۵۶1۲۷

کتاب این‌وهابیت نوشته آیتالله جعفر سبحانی چاپ نشر مفتح قابل فایلد از لینک ذیل:
https://www.ghbook.ir/index.php?option=com-dbook&task=viewbook&book_id=۲۶۶۶&lan=

پی‌نوشت‌ها:
۱. رساله مراجع عظام تقلید بخش، احکام تجویز و تدفین اموات و احکام قبرستان مسلمانان.
۲. بسلداری، آسباب‌الانصراف، تحقیق سهیل زکار و ریاض زنگلی، سیروت، دار الفکر، ط الأولی، ۱۴۱۷ ق.، ج۴، ص. ۲۹۴.
۳. همان، ج۴، ص. ۲۸۹.
۴. سعید، طبقات الکبری، تحقیق محمد عبد القادر عطا، بیروت، دار الکتب العلمیة، ط. الاوّلی، ۱۴۱۰ ق.، ج ۳، ص. ۱۷۹.
۵. نجمی، محمد صادق، «مرم حضرت حمزه(ع) در بسستر تاریخ»،میفان حج ۱۳۷۹ شماره ۲۳.
۶. آل طعمه، سلمان هادی، کربلا و حره‌های مطهر، تهران، مشعر، بی‌تا، صص ۸۹- ۱۰۰.
۷. عسمن بن محمد تمّی، تاریخ قم، به کوشش جلال‌الدین طهرانی، تهران، نوی، ۱۳۶۱ ص، صص ۲۱۱- ۲۱۶.

حکایت اهل راز

دنبال کشف و کرامت نباش!

آیتالله مرتضی تهرانی(برادر حاج آقا مجتبی تهرانی) درباره پدر بزرگوارشان حضرت آیتالله میرزا عبدالعلی تهرانی (۱۳۱۸ – ۱۳۸۷) خاطره‌ای را به شرح زیر نقل کردند:

حدود شصت سال پیش، نسخه‌خطی دعای سبغی کبیر را که نسخهٔ منحصر بفردی بود و نقل آن حاج میرزا حسین خلیلی تهرانی است، از حاج آقا حسن فرید گرفتیم و در آن وقت، صد و بیست تومان دادم به یک خطاط که آن را استنساخ کرد. به پدرم گفتم که سندن آن صحیح است و با اشاره به خواص آن پرسیدم: اجاره می‌دهید آن را انجام دهم؟ ایشان سخنان مرا گوش کرد، و فرمود: نه بابا جان! انسان برای کرامت خلق نشده‌ا که کرامت، «حیض الرجال» است! عرض کردم: انسان برای چه خلق شده؟! فرمود: برای بندگی!

این نسخه پیش من است؛ ولی پس از فرمایش ایشان تاکنون آن را نگاه نکردمام!
* کتاب: **خاطره‌های آموزنده، نوشته آیتالله محمدعلی حصمدی شهری**
انتشارات دار الحدیث قم

شاید بارها این عبارتها را شنیده باشید؛ شیمیانی دیگر سودی نداره، آب رفته به جوی باز نمی‌گرده، آبروی رفته باز نمی‌آید، شیشه شکسته درست نمی‌شود و قلب شکسته ترمیم نمی‌گردد؛ هر چیزی قابلیت اصلاح ندارد. ندامت و شیمیانی در آخرت از این گونه امور است، هر چند که در دنیا مفید و سازنده است به شرط آنکه همراه با «صلاح» امر فاسد باشد.

بر اساس گزارش‌های قرآنی، حالت ندامت و افسوس در قیامت امری فراگیر حتی برای مؤمنان است؛ زیرا داستان مردم در آخرت همانند داستان کسانی است که وارد ظلمات شده و در تاریکی، چیزهایی را لمس و حس کردند و راهنمایی ایشان گفت: هر که هر چه بردارد یا بر ندارد، پشیمان خواهد شد و افسوس و دریغ خواهد خورد. پس گروهی چیزی بر نداشتند، برخی اندکی برداشتند و برخی تا توان داشتند با خویش آوردند؛ هنگامی که از ظلمات خارج شدند، شگفت زده بودند که گنجینه‌های گوه‌ریار و ارزشمندی را در ظلمات یافتند؛ پس همگان پشیمان بودند و افسوس و دریغ می‌خوردند، حتی کسانی که به حد توان و استطاعت خویش برداشته بودند؛ در این

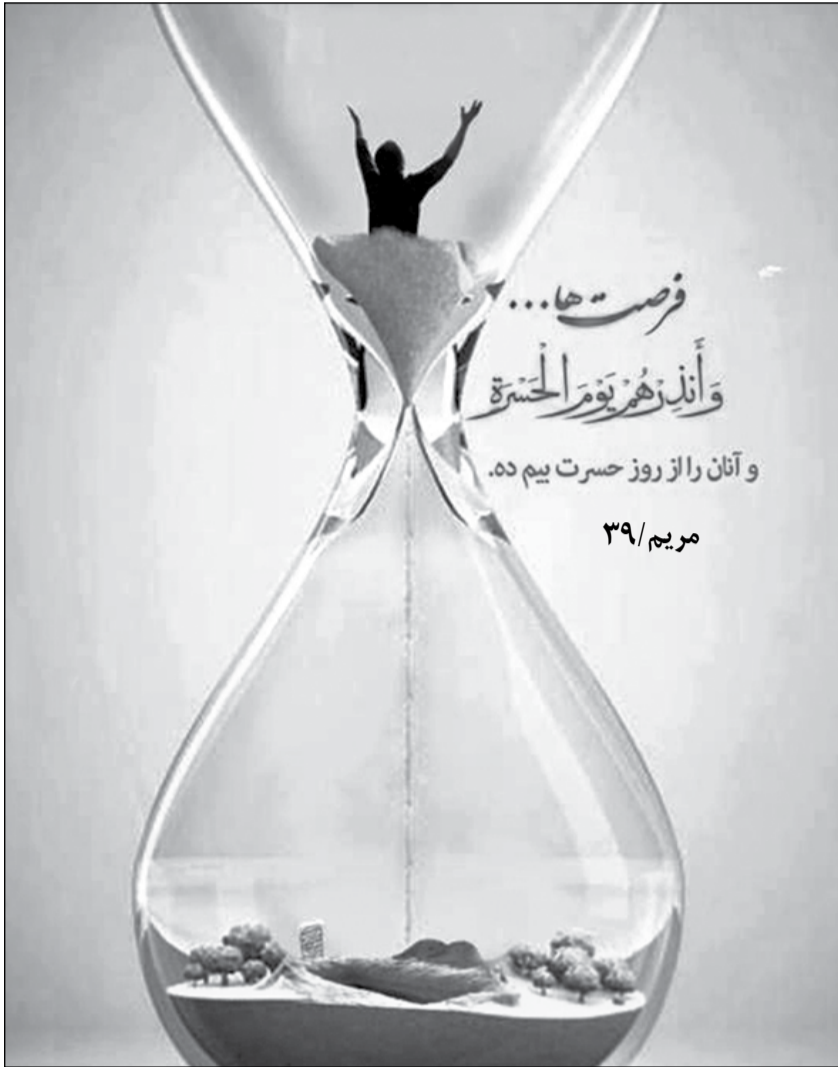
معارف

MaarefKayhan@Kayhan.ir

عوامل ندامت و حسرت

عقاید و رفتارهای بر خلاف دین آسمانی و سنت‌ها و قوانین الهی حاکم بر هستی، انسانی را می‌سازد که از حد انسانیت سقوط کرده و به مرتبه «کالاتعام لم به اصل» فرو افتاده است.(اعراف، آیة ۹۹ و ۱۰۰) حال در نظر بگیرید که بساط دنیا جمع شده و «طی السجّل» انجام شده و بساط آخرت راه افتاده است(انبیاء، آیة ۱۰۴) در آن هنگام دیگر اصلا دنیایی نیست که بتوان بازگشت و اصلاح عملی داشت؛ بلکه هر چه برای هر کسی است اصلاح «ما قدمت و ما اخرت»(انفطار، آیة ۵) از اعمال پیش فرستاده و پس فرستاده(یس، آیة ۱۲) از باقیات صالحات و طالحات است که به عنوان «کتاب» در کتاب وجودی هر کسی نقش بسته و شاکله و نقش وجودی هر هفتی و ملکات و مقومات ذاتی انسان شده است. شرایط سخت فرد نامد در آخرت به گونه‌ای است که ظالمان و مستکبران و حتی مستضعفان همراه با مستکبران هر چه سعی می‌کنند تا ندامت خویش را به‌ هنگام عذاب کتمان کنند و رازداری داشته باشند، نمی‌توانند چنین کنند؛ زیرا شرایط قیامت با دنیا

وظایف در برابر خدا(زمر، آیات ۵۵ و ۵۶)، تکذیب آیات الهی(انعام، آیات ۲۵ تا ۲۷)، دوست و رفیق گمراه‌کننده(فرقان، آیات ۲۷ تا ۲۹)، رفاه طلبی ظالمان (انبیاء، آیات ۱۱ تا ۱۴)، روابط دوستانه با دشمنان و پذیرش ولاپشتان (مائده، آیات ۵۱ و ۵۲)، شرک به سرپرندگان (کهف، آیة ۴۲)، طغیان علیه حدود الهی و عدم توجه به مساکنین(فلم، آیات ۱۷ تا ۳۱)، ظلم به خویش (انبیاء، آیات ۱۲ و ۱۴ و ۴۶)، عدم استفاده صحیح

برخی از عقاید و افسکار و رفتارها و کردارها نقش بسزایی در ندامت و حسرت روز قیامت دارد که شامل موارد زیر است:
تمسخر دیگران به سبب تکبر و استکبار(زمر، آیات ۵۶ تا ۶۰)، استهزای پیامبران(انبیاء، آیات ۴۱ و ۴۶)، اطاعت و پیروی از سران و بزرگان گمراه‌کننده(احزاب، آیات ۶۴ تا ۶۷)، اعراض از یاد پروردگارش در دنیا که با خود همراهی الهی(نساء، آیة ۲۴)، گناه و عملکرد بد و زشت(نبأه)، آیة ۵۴؛ انعام، آیة ۳۱)، محرمیت از هدایت(زمر، آیات ۵۶ تا ۵۸)، مخالفت با پیامبران(ابراهیم، آیة ۴۴؛ نساء، آیة ۴۲)، نداشتن بزرهان و دلیل برای توجیه عملکردهای دنیوی (حافه، آیات ۲۵ و ۲۹)، همنشینی با شیطان(زخرف، آیات ۳۶ و ۳۸)، نفاق و بیهمادلی(مائده، آیات ۵۱ و ۵۲)، دنیاطلبی و ترک آخرت(گرایب(قصص آیات ۱۶ تا ۱۸)، سنم و ترک عدالت (یونس، آیات ۵۲ تا ۵۴)، ترک جهاد(نساء، آیات ۷۲ و ۷۳)، و مانند آنها که همگی ناظر به عقاید و رفتارهای خلاف خلق فطری و نقل وحیتی است.

ندامت و حسرت در آخرت چنان عمومیت دارد که روز قیامت را «یوم الحسره» نامیده‌اند؛ زیرا هر کسی به نحوی با نتایج اعمال دنیوی خویش مواجه می‌شود و آن را در برابر خود «حاضر» می‌یابد و از آن به‌شدت گریزان است بی‌آنکه چنین امکانی فراهم باشد؛ زیرا اعمال، جزو «شاکله» شخصیتی و هویتی انسان شده است.

امر خویش را اصلاح نمی‌کنند و به همان کارهای پیشین بازمی‌گردند و به قولی دیده‌ها و تجربیات برخی خویش را سحر و جادو یا منائر از دارو و سكرات خواهند دانست (زمر، آیات ۵۵ و ۵۸، فاطر، آیات ۳۶ و ۳۷) چنین افرادی وقتی در قیامت متذکر امر خویش می‌شوند، هیچ‌وقته (آیه ۴۲)، ترسک اتفاق به فقیران(فلم، آیات ۱۷ و ۳۱)، ترک عمل صالح(مؤمنون، آیات ۹۹ و ۱۰۰، فاطر، آیات ۳۶ و ۳۷، و ترک و توباهی در انجام تکالیف و اسارت و بردگی رهایی یابد(قره، آیات ۸۳ و ۸۵ و نیز انفال، آیه ۷۰ و محمد، آیه ۴) یا اینکه برای رهایی از عقد ازدواج و جوار گسستن آن از سوی زن پرداخت می‌شود(بقره، آیه ۲۲۹) و یا اینکه فدیم پرداخت می‌شود تا جبران عملی اشتباهه و خلاف حکم اسلام(بقره، آیه ۱۹۶) و یا جبران عدم انجام واجبی (بقره، آیات ۱۷۳ و ۱۸۴) باشد.

در همه این موارد فدییه، برای حفظ انسان از گرفتاری و ناگواری به وسیله چیزی به نام عوض بوده است؛ چرا که هر یک از این کارها برای این انجام می‌شود تا عوض کاری باشد که می‌بایست در اصل انجام پذیرد ولی شخص با دادن عوض، خود را از اصل انجام عمل و یا آثار و تبعات و مشکلات آن در امان قرار می‌دهد.

هشدارهای قرآنی نسبت به عدم وجود عوض و فدییه در قیامت

فدیه در قیامت

فدیه در قیامت برای اعمال و عقایدی که می‌بایست انسان در دنیا بدان ایمان آورده و انجام دهد، به معنای این است که انسان لازم است ایمان و اعمال صالح را در دنیا برای خود فراهم آورد تا در قیامت دنیا هیچ عوض و فدیهای در آخرت نیست تا انسان آن را ارائه دهد.

خویش را برای نجات از عذاب در قیامت فدییه قرار دهند(معراج، آیات ۱۱ و ۱۲)
شگفت اینکه در همین آیات مجموعه‌ای از امور به عنوان فدییه از سوی گناهکاران در قیامت مطرح می‌شود که شامل مال و زن و فرزند و برادر و هر آن چیزی می‌شود که به نظر آنها می‌توان با دادن آن از عذاب دوزخ رهایی یافت، در حالی که خداوند همه این موارد را مردود می‌داند و به عنوان فدییه و عوض نمی‌پذیرد، چرا که هیچ چیزی نمی‌تواند جایگزین ایمان و عمل صالح دنیوی در آخرت باشد.

از قدرت و توانمندی‌های خویش(حافه، آیات ۲۵ تا ۲۸)، عدم استفاده از مال و ثروت(همان)، کفر و عدم ایمان به آیات الهی(انعام، آیات ۲۷ و ۳۱)، عمل به خیر فاسق(حجرات، آیه ۶)، عجب برخاسته از امکانات و رفاهبخت دنیوی(انبیاء، آیات ۴۴ و ۴۶)، فراموشی قیامت و لغای الهی(سجده، آیات ۱۲ و ۱۴)، قتل نفس محترم و بی‌گناه(مائده، آیات ۳۰ و ۳۱)، کتمان حقایق الهی(نساء، آیه ۲۴)، گناه و عملکرد بد و زشت(نبأه)، آیة ۵۴؛ انعام، آیة ۳۱)، محرمیت از هدایت(زمر، آیات ۵۶ تا ۵۸)، مخالفت با پیامبران(ابراهیم، آیة ۴۴؛ نساء، آیة ۴۲)، نداشتن بزرهان و دلیل برای توجیه عملکردهای دنیوی (حافه، آیات ۲۵ و ۲۹)، همنشینی با شیطان(زخرف، آیات ۳۶ و ۳۸)، نفاق و بیهمادلی(مائده، آیات ۵۱ و ۵۲)، دنیاطلبی و ترک آخرت(گرایب(قصص آیات ۱۶ تا ۱۸)، سنم و ترک عدالت (یونس، آیات ۵۲ تا ۵۴)، ترک جهاد(نساء، آیات ۷۲ و ۷۳)، و مانند آنها که همگی ناظر به عقاید و رفتارهای خلاف خلق فطری و نقل وحیتی است.

سبب‌های مردم در قیامت با پس از مرگ و حتی به‌ هنگام احتضار و قطعی شدن مرگ، ممکن است که به ظاهر ادعای ندامت کنند، ولی واقعا نام نیستند؛ زیرا ندامت آنها دروغین است، چنان‌که بسیاری از آنان در دنیا این گونه هستند و اگر در شرایط سخت و مواخذه و مجازات قرار گیرند ادعای دروغین ندامت دارند، اما در واقع پشیمان نیستند.(انعام، آیات ۲۷ و ۲۸؛ مؤمنون، آیات ۹۹ و ۱۰۰ تا ۱۰۲)

از آنجا که هر کسی خود نسخه واقعی و اخروی خود را با نرم‌افزار ایمان و سخت‌افزار عمل می‌سازد، در آخرت نمی‌توان هیچ تغییری در آن ایجاد کرد و همین سازه‌های ماسد و در آخرت آشکار می‌شود و وضعیت ما را اعلام می‌کند، بنابراین فدییه و عوضی نمی‌توان از خود قرار داد.

بر این اساس هر کسی باید برای نجات خویش از آتش دوزخ در قیامت درهمین دنیا با ایمان و عمل صالح خود را مهجرت کند و این کار فدییه برای خود تعریف نماید؛ چرا که هیچ چیزی نمی‌تواند فدییه ایمان و عمل صالح در قیامت قرار گیرد.(همان و نیز رعسد، آیات ۱۶ و ۱۸ و زمر، آیه ۴۷ و یونس، آیه ۵۴ و حدیداً به ۱۵)

با توجه به آنچه گفته شد معلوم می‌شود که فدییه دانن در قیامت امری منتفی و محال است و انسان گمان نکند چون در دنیا با پرداخت مالی و یا امر دیگر خود را از اسارت و بردگی و مرگ نجات می‌دهد در قیامت نیز می‌تواند با دادن فدییه و عوض خود را از عذاب الهی برهاند، چرا که تنها عامل رهایی و فدییه صالح را در دنیا برای خود فراهم آورد تا در قیامت هیچ چیز دیگری نمی‌تواند جایگزین آن شود. لازم است انسان در دنیا با بهره‌گیری از آموزه‌های قرآنی و تقویت ایمان و عمل صالح در مسیری گام بردارد که بتواند در آخرت از خشم الهی و دوزخ در امان باشد؛ چرا که در آخرت هیچ چیزی را نمی‌توان فدییه و عوض ایمان و عمل صالح دنیوی قرار داد؛ زیرا انسان در آخرت همان نسخه‌ای است که خود با ایمان و عمل خویش به‌وجود آورده است؛ یعنی هر اندیشه و عمل ما چیزی از ما را در صورت برزخی و اخروی می‌سازد که با آن در آخرت محشور و برانگیخته می‌شویم و نامه اعمال ما همان تجسم اعمال در آخرت است که با نرم‌افزار و سخت‌افزار ایمان و عمل خود در دنیا ساخته ایم.

از آنجا که هر کسی خود نسخه واقعی و اخروی خود را با نرم‌افزار ایمان و سخت‌افزار عمل می‌سازد، در آخرت نمی‌توان هیچ تغییری در آن ایجاد کرد و همین سازه‌های ماسد و در آخرت آشکار می‌شود و وضعیت ما را اعلام می‌کند، بنابراین فدییه و عوضی نمی‌توان از خود قرار داد.
این‌گونه است که اصلا آخرت نمی‌تواند عوض‌پذیر باشد و فدییه در آن معنا و مفهومی ندارد. هر کسی اگر بخواهد فدییه و عوضی در آخرت داشته باشد باید با اعمال و ایمان خویش در دنیا آن عوض را پیدا کند؛ چرا که آخرت زمان برداشت ایمان و عمل است نه مکان و زمان انجام عمل.

صفحه ۶

پنجشنبه ۱۳ دی ۱۴۰۳

اول رجب ۱۴۴۶ – شماره ۳۳۷۶۲

چراغ راه

عالم بی‌عمل نباشید!

قال الامام علی(ع): «لا تلکن ممن یرجو الاخرة بغیر العمل، و یرجى التوبة بطول الامل، یقول فی‌الدنیا بقول الزاهدین، و یعمل فیها بعمل الراغبین.»

امام علی(ع) فرمود: از آنانی مباش که بدون کار نیک، امید سعادت آخرت را دارند، و با آرزوهای طولانی تویه را به تأخیر می‌اندازند. در دنیا همچون زاهدان سخن می‌گویند، ولی مانند دنیاپرستان عمل می‌کنند.(۱)

۱- نهج‌البلاغه- حکمت ۱۵۰

حکایت خوبان

عقوبت پاک شدن گناهان در مواقف مختلف
امام صادق(ع) می‌فرماید: «چون گناهان بنده بسیار زیاد شود، و (خداوند) نیاید چیزی را که جبران گناهان او را بکند، خداوند او را به اندهو در دنیا گرفتار سازد تا تکفاره گناهان او گردد، پس اگر چنین کرد (خوب است) وگرنه بندش را بیمار می‌کند تا گناهانش را ببوشاند. پس اگر چنین کرد (خوب است) و الا هنگام مرگش بر او سخت می‌گردد تا به این وسیله گناهانش پاک شود. پس اگر چنین نمود (خوب است) وگرنه او را در قبرش عذاب می‌کند تا اینکه در روز قیامت که خدا را ملاقات می‌کنند، در حالی ملاقاتش کند که چیزی از گناهانش که بخواد بر ضرر او گواهی دهد باقی نمانده باشد.(۱)

۱- امالی، شیخ صدوق، ص ۳۷۰

تأثیر آرزوهای سازنده و بازارنده(۳)

برسش:
منظر آموزه‌های وحیانی چه آرزوهای موجبات تقرب انسان به کمالات را فراهم می‌آورد، چه آرزوهای باعث انحراف و انحطاط انسان و بازارندگی از تقرب و دستیابی به کمالات می‌گردد؟
پاسخ:

در دو بخش قبلی پاسخ به این سؤال به مباحثی همچون: فطرت مطلق گسرا، چگونگی بهره‌گیری از این موهبت الهی-مفهوم آرزو و فرایند پیدایش آرزو، اهمیت آرزو از منظر اسلام، انواع آرزو شامل آرزوهای سازنده و حقیقی و آرزوهای بازارنده و غیر حقیقی پرداختیم. اینک در ادامه دنباله مطلب را بی می‌گیریم.

مصادق آرزوهای بازارنده و غیر حقیقی
آیاتی از قرآن کریم به صورت مشخص مومنان را از برخی آرزوهای بازارنده برحذر داشته که عبارتند از:
۱- آرزوی داشتن برتری‌های دیگران
در آیه ۳۲ سوره نساء، مومنان از آرزو کردن چیزهایی که برخی بندگان به آن برتری یفتانند، نهی شده‌اند، به طوری که برخی از تفسیر آورده‌اند که آرزوی برتری‌های دیگران میان دو گروه از زنان و مردان بود است. طبرسی در مجمع‌البیرون، جلده ۵ صفحه ۱۲۶ ذیل آیه شریفه می‌نویسد: «لم سلمه به پیامبر خلاص) گفت: ای رسول خدا! مردان به جهاد می‌روند، ولی زنان نمی‌روند، ما نصف مردان ارت می‌بریم، کاش ما نیز مرد بودیم، به جهاد می‌رفتیم، و به دیگر فضایل مردان نایل می‌شدیم. پس از این سخنان، آیه فوق نازل شد و مومنان را از چنین آرزوهای برحذر داشت.»

۲- آرزوی داشتن ثروت دیگران
آیه ۷۹ و ۸۰ سوره قصص از آرزوی کسانی یاد می‌کند که زندگی دنیا را هدف نهایی و یگانه غایت مساعی خویش می‌دانند، و از آخرت غافل مانده‌اند، در همین جهت اموال قارون را آرزو کرده و آن را مساعی عظیم می‌شمارند. لذا آرزوی می‌کردند: ای کاش ما هم مانندت آنچه را که قارون دارد!اما برخی از عالمان به ایشان گفتند: وای بر شما! ثواب خدا برای کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام دهند بهتر از حال و ثروت قارون است. لذا شاهدان آن هستیم که در آینه مورد بحث از واژه «ویل» بیزارى و انزجار برای توصیف واکنش مومنان به آرزوی دنیاطلبان استفاده شده است.(المیزان، ج ۱۶، ص ۱۱۷)
۳- برخی از آرزوهای اهل کتاب
قرآن کریم به منظور ارائه تصویری ملموس‌تر از آرزوهای بازارنده به مصادیقی از آرزوهای اهل کتاب اشاره کرده که اهم آنها عبارتند از: (الف) ورود انحصاری به بهشت (بقره- ۹۴ و ۱۱۲) و آرزوی ارتداد مومنان (بقره- ۱۰۹ ج) آرزوی گمراه شدن مومنان (آل عمران- ۶۹) آرزوی رنج و مشقت مومنان (آل عمران- ۱۱۸) قرآن کریم در تحلیل خود از علل پیدایش چنین آرزوهای به غرور اهل کتاب نسبت به دین خود، در آرزوی ورود انحصاری به بهشت یاد می‌کند، و از نقش حسد در آرزوی اهل کتاب برای ارتداد مومنین برده برمی‌دارد؛ دو تبیین طلب اهل آرزوی اهل کتاب برای گمراهی مومنان از تعصبات کورکورانه آنها سخنان به میان می‌آورد؛چرا که مسلمانان بزرگترین منابع پیشرفت آنان محسوب می‌شوند.

۴- آرزوهای کافران
کافران نیز همانند اهل کتاب، آرزوها و آمال دنیوی فراوانی برای تضعیف مومنان داشتند که به تصریح قرآن کریم اهم آنها عبارتند از: (الف) آرزوی سازش پیامبر(ص) با کافران (فلم- ۹) (ب) آرزوی غفلت مسلمانان در میادین نبرد (نساء- ۱۰۲) این آرزوهای بازارنده کافران، گویای آن است که اسلام علاوه بر تبیین مرزهای آرزوهای سازنده و بازارنده، به مسلمانان در خصوص اعتماد بیش از حد به کافران هشدار نیز می‌دهد.

۵- آرزوهای منافقان
آرزوهای منافقان و شناخت آنها می‌تواند جامعه را در برابر خطرات مهلک مربوط به حضور این افراد در جوامع اسلامی مصون بدارد. از منظر قرآن کریم آرزوهای منافقان عبارتند از: (الف) آرزوی فروریز مومنان (نساء- ۸) آرزوی سبب غنالم بدون جهاد (نساء- ۷۲) (ج) آرزوی مشغول شدن مومنان به آرزوهای فریبنده (حدید- ۱۱۴) براساس منطق قرآن، نقطه مشترک در آرزوهای بازارنده منافقان،منافقان‌مسئول‌جویی و عاقبت‌طلبی آنان در دنیا عنوان شده است. در نهایت از جمیع آرزوهای بازارنده قرآنی چنین می‌توان نتیجه گرفت که افرادی که چنین آرزوهایی را مطرح می‌کنند؛گناهانشان به‌عالم خلقت و جهان هستی،نگاه توحیدی نیست و آنها در مسیر رشد و تکامل گام برنمی‌دارند.به تعبیر قرآن کریم آنها هرگاه مسیر رشد و تعالی را ببینند، آن را انتخاب نمی‌کنند اما وقتی راه کج و انحرافی و «غی» را ببینند آن را به عنوان سبک زندگی خود انتخاب می‌کنند. «وان یروسیبل الرشد لایتخذوه سبیلا و ان یروسیبل لغی یتخذوه سبیلا» (اعراف- ۱۱۴) دلیل این انتخاب بازارنده را قرآن، تکبر و غرور افرادی می‌داند که- از آیات الهی اعراض می‌کنند و ایمان نمی‌آورند، و همواره در غفلت به سر می‌برند.

سلوک عارفانه

سخت‌ترین بیماری روانی و گناه قلبی

«از آنجا که حسادت بیشترین بیماری روانی و بزرگترین گناه قلبی است، درمان و پاک شدن از آن هم سخت و مشکل‌ساز و برای کسی که خدا یاری کند و به نور یقین دلش را روشن سازد، برای درمانش از راه علم و عمل باید بکوشد.»(۱)

۱- قلب سلیم، شهید عبدالعزیز دزدسفی، ص ۷۰۲